

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 21

ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

Μονογραφία του κ. Ι. Δ. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ, καθηγητού Φιλολογίας
καί εταίρου τής 'Εταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν

ΑΠΟ παλαιωτάτων ἐτῶν, πολλοὶ ἐρευνῆται ἀπῆσχο-
λήθησαν μετὰ τὴν τύχη τῶν τέκνων τοῦ ἐθνομάρτυρος
'Ιω. Βλάχου Δασκαλογιάννη, διὰ τὰ ὁποῖα
οἱ ἱστορικοὶ πολὺ ἀσπίστους πληροφορίας μᾶς πα-
ρέχουν, ἀναφέροντες ἀπλῶς ὅτι αἱ θυγατέρες του ἐ-
τεύριζον, μία τούτων ἡ 'Ανθοῦσα ἠτοκτόνησε ρι-
φθεῖσα εἰς τι φρέαρ, οἱ δὲ ἀδελφοὶ του καὶ ἡ σύζυγός
του Σγουρομαλλοῦσα, κατέφυγον εἰς Κύθηρα, μετὰ
τὴν ἀποτυχίαν τῆς 'Επαναστάσεως τοῦ 1769.

Ὁ ἀειμνήστως καθηγητῆς τοῦ 'Εθνικοῦ Πανεπιστη-
μίου Ἀνδρέας Ἀνδρεάδης, ὅστις ἐκαυχᾶτο ὅτι κατή-
γετο ἐκ τῆς οἰκογενείας Δασκαλογιάννη, ἠσχολήθη κα-
τόπιν ἐιδικῶν ἐρευνῶν μετὰ τὸ προκείμενον θέμα.

Ἐπίσης ὁ γηραιὸς ὀπλαρχηγὸς Μαλεβυζίου Δημήτ-
τριος Ζουδιανὸς, ἀφήκεν ἀνέκδοτα χειρόγραφα ἀπα-
μνημονεύματα ἀναφερόμενα εἰς τὸ αὐτὸ θέμα. καὶ ἀ-
παβεκινῶντα, ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ ἐθνομάρτυρος τῆς
Κρήτης Δασκαλογιάννη, δὲν ἀπώλεσθησαν, ὡς παρε-
δέχθησαν πολλοὶ ἱστορικοὶ.

Σύμφωνα μετὰ τὰς ἐρεῦνας τῶν Ἀνδρεάδῃ καὶ Ζουδιαν-
νοῦ, ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ παιδιὰ τοῦ Δασκαλογιάννη
ἦσαν τέσσαρα. Ἐνας υἱὸς, ὁ Ἀνδρέας Βλάχος καὶ
τρεῖς θυγατέρες, ἡ Μαρία, ἡ Ἀνθοῦσα καὶ ἡ Ἐλευθε-
ροῦσα. Ὁ Ἀνδρέας εἶχεν ἀπογόνους τὸν Γεώργιον Δα-
σκαλάκην, τὸν ἐπιλεγόμενον διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς πα-
ράστημά του Τσιλεπῆν, τὸν Μανούsson, ἀμφοτέους ἀ-
σκουήσας τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐμποροπολιάρχου εἰς τὰ
πλοῖα τοῦ συγγενοῦ τῶν Ἀνδρέα Κριαρά καὶ τὸν Ἰω-
άννην, ὁ ὁποῖος ἐβουλοῦσθη παρὰ τοῦ Ναπολέοντος Βονα-
πάρτου καὶ πρὸς ἐλθῆν παρὰ τούτου ὡς ἀρχηγὸς τῆς
ἐξ ὀρθόκωνίτης εὐσταλῶν Σφακιανῶν προσοπικῆς φρου-
ράς του, κατὰ τὴν ἐκ Κρήτης δι' Αἴγυπτον διέλευσιν τοῦ
μεγάλου Κορσικανοῦ.

Ὁ Γεώργιος Δασκαλάκης, ἐφονεύθη, ὡς γνωστὸν, κα-
τὰ τὰς μάχας τοῦ 1822, ἀγαμὸς καὶ ἄτεκνος. Ἀπόγονοι
ὑπῆρχον μέχρι τοῦ 1866, ἐκ τῶν ἐτέρων δύο ἀδελ-
φῶν τοῦ ἀνωτέρω, τοῦ Μανούsson καὶ τοῦ Ἰωάννου.

Ἡ μεγαλειτέρα κόρη τοῦ Δασκαλογιάννη, ἡ Μαρία,
ἀπαχθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς Ἡράκλειον, ἐκρατήθη
ἐπ' ὀλίγον μετὰ τοῦ μάρτυρος πατρός της, μετὰ δὲ τὸν
θάνατον ταύτου, ἐδόθη ὡς σύζυγος εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν
Ὀικονομικῶν τῆς Κρήτης Ἀμπλοῦ Ἀμέτ πασᾶν, πλού-
σιον ὀθωμανόν, ἀγαπήσαντα τὴν Μαρίαν παραφόρως,
δι' ὃ καὶ τῆς ἐπέτρεψεν ὅπως διατηρήσῃ τὴν Χριστιαν-
ικὴν πίστιν της. Ἀργότερον, περὶ τὰ 1806, ὅτε ὁ Ἀμ-
πλοῦ Ἀμέτ ἐγένετο ὑπασπιστῆς τοῦ Σουλτάνου Μαχ-
μουτ, ἐγκατεστάθη μετὰ τῆς συζύγου του εἰς Κωνσταν-
τινούπολιν, ἡ δὲ Μαρία ἔζησεν ὡς μεγάλη κυρία μεταξὺ
τῶν ἀνωτέρων κύκλων τῆς κοινωνίας, διασκεύασσα μί-
λισσα, τῇ ἀνοχῇ τοῦ συζύγου της, ἐν δωμάτιον τῆς οἰ-
κίας των εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν. Μετὰ τὸν θάνατον
τοῦ συζύγου της, περὶ τὸ 1816 καὶ τῶν δύο τέκνων της,
ἡ Μαρία ἐγένετο μοναχὴ, ἐγκατεστάθη δὲ εἰς Τήνον, ὑπὸ
τὸ ὄνομα Πελαγία, ἀποβιώσασα ἐκεῖ περὶ τὸ ἔτος 1833.

Ἡ δευτέρα κόρη τοῦ Δασκαλογιάννη, ἡ Ἀνθοῦσα, φέ-

ρεται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, ὡς ριφθεῖσα, μετὰ τὴν σύλλη-
ψιν τοῦ πατρός της, εἰς τι φρέαρ διὰ τὴν αὐτοκτονήσῃ.
Ἡ ἐκ τῶν ἐρευνῶν ὅμως τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρεάδῃ προ-
κύψασα ἀλήθεια εἶναι ἄλλη. Ἡ Ἀνθοῦσα, «ὄνειρον ξαν-
θῆς καλλονῆς», εἶχεν ὑπανδρευθῆ παλὺ πρὸ τοῦ θανά-
του τοῦ Δασκαλογιάννη, τὸν συναγωνιστὴν τούτου εἰς
τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1769, Γεώργιον Δασκαλάκην ἢ
Παχύν, ὀνομαζόμενον οὕτω, λόγω τοῦ πέλωριου καὶ ὀγ-
κώδους σώματός του. Ὅτε συνελήφθη ὁ Δασκαλογιάν-
νης, ἀπήχθη ταυτοχρόνως μετὰ τὴν ἀδελφὴν της Μαρίαν
καὶ ἡ Ἀνθοῦσα, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας δὲ τοῦ συζύγου
της, μετεφέρθη εἰς Ἡράκλειον, ὅπου ἐκρατήθη ἐπὶ τι
διώστημα.

Ἀκολούθως, κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Ἀνδρέου Κοπάση,
συγγενοῦ της, ἡ Ἀνθοῦσα παρεδόθη εἰς τὸν σύζυγόν
της, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ὀλόκληρος ἡ οἰκογένειά της,
καθὼς καὶ τοῦ συζύγου της, ἐγκατασταθῶσιν εἰς Ἡρά-
κλειον, διὰ τὴν τελοῦν ὑπὸ ἐπιτήρησιν. Οὕτω, ὁ Γεώρ-
γιος Παχὺς ἐγκατεστάθη εἰς Δαφνές, χωρίον τῆς ἐπαρ-
χίας Μαλεβυζίου. Ὁ Γεώργιος Δασκαλάκης ἢ Παχὺς,
κατήγατο ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Δασκαλιανῶν τοῦ Κολλ-
λικράτους, ἀπὸ τὴν παλαιωτάτην δὲ οἰκογένειαν τῶν
πριγκιπῶν Σκορδυλῶν, μίαις τῶν δώδεκα ἀρχοντικῶν οἰ-
κογενειῶν, αἵτινες ἐστάλησαν εἰς Κρήτην ἐκ Βυζαντίου,
ὅπως ἀποικίσουν αὐτήν.

Υἱὸς τῆς Ἀνθοῦσης Δασκαλογιάννη καὶ τοῦ ἀνωτέρω
Γεωργίου Παχὺ, εἶναι ὁ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821
διοπρέμης Ἀνδρέας Παχὺς ἢ Παχυνάκης, ὁ ὁποῖος, με-
ταξὺ ἄλλων ἀνδραγαθημάτων του, κατέλαβε διὰ στρατι-
γῆματος τὴν νύκτα τῆς 2ας Αὐγούστου τοῦ 1825, τὸ ὀ-
χυρὸν φρούριον τῆς Γρομβούσης, χάρις εἰς τὴν κατάλη-
ψιν δὲ ταύτης, κατορθώθη ἡ ἀναζωπύρωσις τοῦ Κρητι-
κοῦ ἀγώνος τοῦ 1821, ὅστις, ὡς γνωστὸν, εἶχε καταπέ-
σει τότε, συνεπιεία τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐν Κρήτῃ ἐπεμβά-
σεως. Ὁ ἐν λόγῳ Ἀνδρέας Παχυνάκης συνελήφθη τὸ
1827 καὶ μεταφερθεὶς εἰς τὴν Μοσχὴν Τσπλοῦ, ἐτυφεκί-
σθη, τὰ δὲ ὅσα του συλλεγένται παρὰ τῶν Μοναχῶν, ἐ-
τάφησαν εἰς τὸν περίβολον τῆς Μοσχῆς ταύτης.

Ἡ Ἀνθοῦσα Δασκαλογιάννη ἢ Παχὺ, εἶχε καὶ δύο ἄλ-
λους υἱούς τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Γεώργιον. Καὶ τρεῖς
θυγατέρας Ἐλένην, Πηνελόπην καὶ Κατίκω. Ἀπόγονοι
τῶν ἀνωτέρω ἐγκατεστάθησαν μετὰ τὸ 1830 εἰς Ναύ-
πλιον καὶ Σμύρνην, ἄγνωστον ὅμως ἐὰν ὑπάρχωσι τει-
οῦτοι σήμερον.

Οὕτω, ἐκ τῶν ἐρευνῶν τοῦ Ἀνδρεάδῃ ἀπεδείχθη ὅτι ἡ
'Ανθοῦσα, ὄχι μόνον δὲν ἠτοκτόνησεν, ἀλλὰ ὑπανδρευ-
θεῖσα εἶχεν ἀρκετοὺς ἀπογόνους.

Ἡ τρίτη θυγάτηρ τοῦ Δασκαλογιάννη, ἡ ἐπίσης φη-
μιζομένη διὰ τὴν καλλονὴν της Ἐλευθεροῦσα, ὑπανδρεύ-
θη εἰς Σμύρνην τὸν πλούσιον βένη Γιολὶ Χουσεῖν, βα-
λὴν Σμύρνης, ἀπέκτησε δὲ ἐκ τούτου δύο ἄρρενα τέκνα,
τὰ ὁποῖα βροβύπερον ἐγένοντο χριστιανοί. Εἰς ἐκ τῶν
υἱῶν τῆς Ἐλευθεροῦσης ἀπεβίωσε τὸ ἔτος 1840 εἰς Σμύ-
ρην, ὅπου εἶχε μεταβῆ πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐκεῖ διαμένον-
τος συγγενοῦ του Ἀνδρέου Κριαρά. Ὁ ἔτερος υἱὸς

Γ. ΚΟΤΖΑΜΠΑΣΑΚΗΣ

Καβάτζης του Ρωσικού Προξενείου, που δολοφονήθηκε από τους Τούρκους στο Καλέ Καπισί το 1896. (Σχετική μελέτη δημοσιεύσαμε στη σελίδα 10 του παρόντος τεύχους)

της Έλευθερώσεως παρέμειναν εις Σμύρνην μετά της μητρός του, εκεί δε ἐγνώρισε, περί τὸ ἔτος 1803, τὸν συγγενὴ του, υἱὸν τῆς ἀδελφῆς τῆς μητρός του Ἀνδρέαν Παχυνάκην, ὅστις μὲ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ μέγα ἰσχύοντος θεοῦ του Γαλι Χουσεῖν, κατάρθρωσε νὰ ἀποκτήσῃ μεγάλα πλοῦτη, χρησιμοποιοῦσας ταῦτα πραδύτερον διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Ταῦτα, ὡς πρὸς τοὺς κατ' εὐθείαν ἀπογόνους τοῦ Δασκαλογιάννη, δηλαδὴ τὰ τέκνα του. Ἐκ τῆς ἱστορίας εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ἐθνομάρτυς οὗτος εἶχε καὶ ἀδελφούς. Τὸν Παῦλον, τὸν Νικόλαον, τὸν Μανούsson καὶ τὸν Γεώργιον καὶ μίαν ἀδελφὴν τὴν Κατίγκω, ὑπανδρευθεῖσαν τὸν πλοῦσιον ἐμποροπλοίαρχον Ἐμμανουὴλ Νομικόν, τὸν ἐπικληθέντα βραδύτερον Κριαρᾶν.

Ἀπογόνους ἐκ τῶν ἀδελφῶν τούτων τοῦ Δασκαλογιάννη δὲν ἤδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν, ἀσφαλῶς ὁμως θὰ ὑπῆρξαν τοιοῦτοι, δοθέντος ὅτι, πλὴν τοῦ Νικολάου, ὅστις ἐθανατώθη ἁμοῦ μετὰ τοῦ Δασκαλογιάννη, οἱ τρεῖς ἕτεροι, ὁ Παῦλος, ὁ Μανούsson καὶ ὁ Γεώργιος διεσώθησαν εἰς Κίθηρα. Ἐκ τῆς Κατίγκω Βλάχου, ἀδελφῆς τοῦ Δασκαλογιάννη καὶ τῶν ἀνωτέρω, κατὰγονται οἱ Κριαράδες τῶν Σφακιῶν.

ΙΩ. Δ. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη

Καὶ ἰδοὺ τώρα ἡ Ἥως εἰσέρχεται διὰ τῶν πυλῶν τῆς Ἀνατολῆς λευχειμονούσα, ὡς ὁ καταβάς καὶ ἀποκυλίσας τὸν λίθον ἐκ τοῦ μνημείου Ἄγγελος.

Ἡ Ἥως σκορπίζει ἐπὶ τῆς ὑψηλίου τὰ ὠραία καὶ εὐάδη ἴαση, δι' ὧν αἱ Μυροφόροι ἔβαναν τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ.

Ὁ Φοῖβος ἀνέρχεται περιβεβλημένος τὸ ἐκ τοῦ τάφου φῶς τῆς Θεότητος.

Διὰ μυριοστόμου φωνῆς ἡ ἀνθρωπότης βροντοφωνεῖ τῆς Οἰκομένης τὸ θούριον ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ.

Ἐνῶ ἐβράδυναζεν, ἓνας ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν Ἀριμαθαίαν ὀνομαζόμενος Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰησοῦ, ἐπήγε μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους μαθητὰς καὶ γυναῖκας νὰ πάρῃ τὸ Σῶμα, τὸ ὁποῖον ὁ Ἀνθύπατος Ρωμαῖος, εἶχεν ἐπιτρέψει νὰ ἐνταφιασθῇ.

Ἐσθεκάρωσε τὰ χέρια, ἔλυσε τὰ σχοινιά καὶ ὀπτεσπαιοῖεν ἀπὸ τὸν Σταιρὸν τὸ Σῶμα. Αἱ γυναῖκες ἐκλυσαν τὰ μάτια Του, τῶν ὁποῖων τὸ σδυσιμένον βλέμμα ἀκούταζεν ἀκάμῃ μὲ ἀγάπην τὸν Οὐρανὸν.

Ἦνα μνῆμα λαξευμένον ἦτο εἰς τὸν βράχον. Εἰς τὸ βάθος τοῦ πενήμου αὐτοῦ σπηλαίου, ἐτοποθέτησαν τὸ Σῶμα τοῦ Θεοανθρώπου τυλιγμένον μὲ ἀρωματισμένα σινδόνια. Ἡ ἀνταύγεια ἐφώτιζεν μόνον ἓνα στενὸν μέρος τοῦ σπηλαίου καὶ ἐκεῖ οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ γυναῖκες γονατισμέναι ἔκολεγαν.

Ἐκλαίγαν Ἐκείνον ποῦ δι' αὐτὸν δὲν ὑπῆρξεν Ἰουδαῖοι καὶ Ἑβραῖοι, κύριοι καὶ δούλοι. Καὶ ὁμως ἀνόμισα μὰς καὶ γύρω μὰς σήμερον οἱ Ἑβραῖοι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι αὐτοὶ, οἱ δούλοι καὶ οἱ κύριοι, ὑπάρχουν καὶ ἀντιμάχονται. Ἐθνη ἐξεγειρόνται ἐναντίον Ἑθνῶν καὶ δούλοι κατὰ ἀρχόντων. Πάσον παράλογος, εἶναι ἀλήθεια, πῶσον ἀκατανόητος, μετὰ τὸν Χριστὸν, ἡ σκληρὰ τυραννία τοῦ μίσους, τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τῆς πάλης τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλληλοεξόντωσιν.

Ἀνθρώπου! Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος, μὰς ἐπιτάσσει νὰ γενώμεν ἐλεύθεροι. Ἀντὶ ν' ἀγωνιζόμεθα, νὰ κυριαρχώμεν ἀλλήλων. Στρέψατε τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ μόνου ἐχθροῦ, τοῦ ἑαυτοῦ σας. Νικήσατε καὶ ὑποτάξατε τον. Ὅταν ὁ καθένας σας ξεχωριστὰ ἐπιτύχῃ τὴν νίκην αὐτήν, καὶ ἐξαγνισμένοι, γυρίσατε νὰ εἶδετε ἀλλήλους. Θὰ κατανοήσατε πῶσον εἶσθαι ὅμοιοι καὶ θὰ αἰσθανθῆται τότε τὴν μεγάλην χαρὰν, τὴν χαρὰν τῆς ἀπολυτρώσεως, ὅπως ἔτιν συμβολίζει τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἀνάστασις.

Σήμερον μαζὺ μὲ τὴν Μαγδαληνὴν καὶ τοὺς ἄλλους ποῦ ἦγαν σπὸν τάφον καὶ βρῆκαν τὸν λευχημονοῦντα Ἄγγελον καθήμενον ἐν τῷ τάφῳ, ποῦ μέσα σ' αὐτὸν ἐπάλαιψεν ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, ἔχοντες πλέον νικήσει τὸν ἑαυτὸν μὰς καὶ μὲ γνώμων τῶν πράξεων μὰς τὸ ἕτερον μεγάλο θεϊκὸ ἀγγελμα «καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη» ἕξ ἀκούσιμὲν τὸ νικητήριον τῆς Οἰκομένης θούριον, ποῦ θ' ἀκουσθῇ στὰ χορμίσματα σήμανδρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ζωοδότου.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ. Νέοι, γέροντες καὶ κόρες ἔσθαι μικροὶ μεγάλοι ἐτοιμασθήτε μέσα σ' ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς διαφνηφόρες μὲ τὸ φῶς τῆς χαρᾶςσυμμετρεσθήτε.

Ἀνοίξατε ἀγκάλες εἰρηνοφόρες μπροστὰ στοὺς Ἁγίους φιληθήτε φιληθήτε γλυκὰ χεῖλη μὲ χεῖλη πῆσατε ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ ἐχθροὶ καὶ φίλοι.

Χανιά

ΙΩΑΝΝ. ΑΠΟΚΟΡΩΝΙΟΤΗΣ